

Debuturi și afirmări

CAFENEUA, dramatizare de Radu Gabriel după povestirile lui Isaac Bashevis-Singer • **TEATRUL EVREIESC DE STAT** • Data premierei: 16 octombrie 1993
• Regia: Theodor Cristian Popescu
• Scenografia: Marius Alexandru Dumitrescu • Distribuția: Rudy Rosenfeld (Scriitorul), Miriam Guttman (Ester), Minel Klepper (Tatăl), Cornel Ciupercescu (Sam Palka), Eugenia Balaure (Margit), Nicolae Călugărița (Moritz), Inlia Gavril (Fata).

Cornel Ciupercescu, Miriam Guttman, Rudy Rosenfeld și Eugenia Balaure în *Cafeneaua* după I. Bashevis-Singer la TES (regia: Theodor Cristian Popescu)

Dramatizările au fost privite întotdeauna cu indulgență, considerate un gen minor, departe de calitățile și valorile literaturii dramatice autentice. Și totuși ele înseamnă foarte mult pentru viața teatrală, îmbogățind paleta repertorială, aducând personaje încărcate de semnificații, atmosferă și conflicte dintre cele mai tensionate, mai cu seamă atunci când sunt bine scrise, alcătuite cu talent și cu o bună cunoaștere a legilor scenei.

Spectacolul Teatrului Evreiesc de Stat, *Cafeneaua*, a însemnat pentru mine o triplă descoperire și o redescoperire emoționantă. Mai întâi, dramatismul, gândurile și meditațiile lui Isaac Bashevis-Singer mi s-au părut mai pregnante decât la lectură, cu un impact mai puternic, mai personal. A urmat apoi descoperirea lui Radu Gabriel ca autor al dramatizării. Îl cunosc bine pe Radu Gabriel. Este un tânăr actor inteligent, expresiv, cu o mare pasiune pentru scenă și calități reale pentru pedagogia teatrală, dar are și talent literar. Modul în care a alcătuit dramatizarea, alăturând subiectele și personajele din mai multe povestiri, descoperindu-le teatralitatea și farmecul nostalgic, uneori vetust, dar real al amintirilor, trebuie remarcat. În al treilea rând, maturitatea unuia dintre cei mai tineri regizori, Theodor Cristian Popescu, încă student, dar stăpân pe el, știind să-i valorifice pe actori și mai ales lăsând cu

generozitate să se audă textul, acceptând comunicarea și prin intermediul cuvântului rostit cu sinceritate și căldură, nu numai prin imagini vizuale sau cromatică violentă.

Și acum redescoperirea: este Eugenia Balaure. Îi știam talentul și i l-am apreciat în numeroase spectacole ale teatrului din Piatra-Neamț. Dar Eugenia Balaure părea că dispăruse. O vedeam sigură pe mijloacele ei de expresie, corectă și exactă în toate rolurile, dar parcă nu mai era ea, unica, plina de temperament, răspândind energie în jurul ei. Și, dintr-o dată, am redescoperit-o în Margit, femeia singură, gata să facă orice pentru scriitorul pe care-l adoră, ridicolă uneori, gingașă, cu accente de duioșie agresivă și gelozie burlescă. Un rol ce o dezvăluie pe Eugenia Balaure capabilă să realizeze o creație scenică autentică.

Dramatizarea lui Radu Gabriel, scenografia cu note de vechi amintiri semnată de Marius Alexandru Dumitrescu, alături de demersul regizoral discret și reținut al lui Theodor Cristian Popescu au prilejuit și alte realizări actricești, de prim plan fiind complexitatea eroilor lui Singer, interpretat de Rudy Rosenfeld: pentru că întreaga acțiune o formează reîntâlnirea scriitorului cu propriile sale personaje în *cafeneaua* sărăcăcioasă a tinereții lui. Miriam Guttman a dat un farmec melancolic și o existență de real și vis

Esteri, tână trecută prin experiența celui de al doilea război mondial și a holocaustului. Cornel Ciupercescu l-a creat pe Sam Palka, omul bogat, cu o viață agitată, dar cu o existență dublă în această *cafenea* a tristei lui tinereți, unde își ascunde identitatea, încercând să-și găsească fericirea alături de un suflet simplu, cald și sincer – Fata săracă, jucată cu finețe de Inlia Gavril. Nicolae Călugărița l-a interpretat cu un dureros simț al autoironiei pe Moritz, scriitorul nerealizat, cel batjocorit de toți, ce-și ia viața într-o clipă de disperare. Minel Klepper a adus o pată de culoare și caldă înțelegere umană în rolul tatălui Esteri, un om bolnav, care dorește să-și vadă fiica fericită. Reîntâlnirea scriitorului cu eroii săi sau cu amintirile se petrece pe fundalul melodiilor de epocă, cântate la pian, cu delicatețe și măiestrie, de Andrei Mădescu, devenit și el un personaj al piesei, nelipsitul „pianist” din *cafenelele* trecutului...

Jucat în românește, spectacolul dă posibilitatea publicului să-l descopere și mai bine pe Singer, să-i aprecieze universul tematic și apelul la înțelegere și umanitate. Aș dori mai mulți spectatori în frumoasa sală a Teatrului Evreiesc de Stat. Vor avea și ei, la rândul lor, bucuria descoperirilor și a redescoperirilor...

ILEANA BERLOGEA